Підготовка підрозділів окремої десантно штурмової бригади до ведення штурмових дій: проблемні питання та шляхи їх вирішення

Олександр Колесник
Старший викладач кафедри
Військова академія (м. Одеса)
65009, Фонтанська дорога, 10, Одеса, Україна
e-mail: oleks1612@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9461-3304

Олександр Нашивочніков
Кандидат історичних наук
Національний університет оборони України
03049, проспект Повітряних Сил, 28, Київ, Україна
e-mail: dr.alexander@ukr.net
ORCID: 0000-0003-4197-6408

Анотація. Звільнення окупованих противником територій неможливе без просування вперед, що вимагає від командирів та підрозділів готовності до ведення штурмових дій. З початком широкомасштабного вторгнення на територію України штурмові дії є актуальними в кожному військовому підрозділі, особливо в підрозділах Десантно-штурмових військ, які безпосередньо пов'язані з виконанням завдань, що характеризуються здійсненням швидкого маневру, злагодженістю підрозділів, вмінням йти на прорахований ризик.

З урахуванням досвіду російсько-української війни питання ведення штурмових дій з метою оволодіння новими рубежами, відновлення втраченого положення чи захоплення (знищення) об'єктів, залишаються не дослідженими, оскільки вони пов'язані з активним застосуванням нових видів зброї, боєприпасів і тактики дій підрозділів. Потребують подальшого поглибленого вивчення новітні підходи, щодо планування штурмових дій, комплектування, екіпірування та підготовки особового складу, створення бойового порядку, який буде ефективним на конкретній місцевості, організації взаємодії підрозділів, що залучаються до штурму, їх підтримка та забезпечення у бою.

Результатом дослідження повинно бути формування єдиного розуміння командирами і штабами процедури організації штурмових дій. Основними проблемними питаннями, що підлягають дослідженню, слід визначити: підходи до планування, узгодження застосування розрізнених елементів бойового порядку, які входять до складу штурмових загонів (груп), залучення необхідного озброєння та техніки, що забезпечить спроможність швидкого і прихованого висування до вихідних районів (рубежів), виконання завдань штурмових дій на його етапах. У статті авторами запропоновано зміст підготовки штурмового загону (групи), системний підхід у роботі командира і штабу, розглядаються найбільш складні вузлові питання планування, від яких залежить успіх ведення штурмових дій.

Ключові слова: штурмові дії, планування, підготовка, форми та способи застосування, бойовий порядок.

Вступ (Introduction)

Практика ведення бою із противником, який значно переважає у чисельності, в чергове довела, що важливе значення має не лише чисельна перевага у засобах та силі, а і вміння вірно застосовувати наявний ресурс для досягнення поставлених цілей. Штурмові дії ведуться сьогодні фактично на всіх ділянках фронту і в умовах підготовленої в інженерному відношенні оборони противника набувають особливого значення. При великому бажанні оминути ділянки підготовленої оборони противника, на окремих напрямках зробити це

неможливо. Тому, для досягнення успіху на оперативному рівні постає питання вирішення тактичних завдань шляхом ведення штурмових дій.

Штурмові дії являють собою узгоджені та взаємопов'язані за метою, завданнями, місцем, часом дії загальновійськових частин, підрозділів у складі штурмового загону або групи за підтримки військових частин, підрозділів видів, окремих родів військ (сил) збройних сил щодо рішучого подолання, прориву переднього краю оборони противника, знищення його підрозділів не затримуючись на окремих осередках опору, стрімкого просування вперед за постійної й безпосередньої вогневої підтримки задля захоплення визначеного укріпленого опорного пункту, воєнного об'єкту, позицій району підготовленої оборони противника або оволодіння містом, населеним пунктом занятими противником [1].

Успіх штурмових дій можливий лише за умов їх ретельної підготовки, а планування передбачає детально сплановані дії за етапами: вогневе ураження, висування, розгортання, атака, закріплення на проміжних рубежах, нарощування зусиль, оволодіння об'єктом атаки, його утримання та розвиток наступу в глибину.

Під час підготовки до штурмових дій командир загону (групи) повинен досягти єдиного розуміння командирами груп (підгруп) умов, що забезпечують просування підрозділів вперед на всіх його етапах. Для цього він повинен аргументовано відповісти на питання: які дані про противника є, як буде організовано розвідку під час штурму і в подальшому, чи вистачає сил і засобів для штурму, порядок застосування бойових машин, сили та засоби підтримки штурмових груп, їх місце у бойовому порядку, порядок застосування та переміщення, основні та запасні засоби організації зв'язку, порядок евакуації, та інші.

Матеріали та методи (Materials and Methods)

Під час проведення Антитерористичної операції (далі АТО) на Сході країни бойові дії, які мали наступальний характер, проводились штурмовими загонами (групами) через те, що у переважній більшості випадків проходили на складній місцевості яка обмежувала розгортання у бойові порядки, сковувала підрозділи у виконані маневру для досягнення успіху в тактичній та оперативній глибині.

Особливістю бойових дій того часу для наших підрозділів стало асиметричне середовище, що проявлялось з боку окупаційних військ застосуванням осередків незаконно створених формувань (далі НЗФ) під керівництвом підготовлених російських офіцерів, які ховаючись за спинами цивільних намагались досягти мети по захопленню влади у містах, дискредитації керівництва України та її Збройних сил.

Вдалим прикладом веденням штурмових дій з боку сил АТО слід відмітити операцію "Миколаївка" по блокуванню та зачищенню н.п. МИКОЛАЇВКА від бойовиків та терористів, що планувалась та була проведена в період з 01 по 04 липня 2014 року. Завдяки чіткому плануванню та виконанню завдання, силам АТО вдалось заблокувати населений пункт, провести штурмові дії силами шести штурмових загонів та знищити шість опорних пунктів проросійських бойовиків, знищити склади боєприпасів у Миколаївці та у районі Семенівки м. Слов'янська, а також вийти до ХАРКІВ - ДОВЖАНСЬКИЙ. Втрати терористів в ході операції сягнули понад 150 осіб, в полон здалось понад 50 терористів на чолі із ватажком на прізвисько "Скорпіон" .

4 липня 2014 року Миколаївка була повністю звільнена від проросійських бойовиків та взята під контроль силами АТО [7].

Під час ведення наступу на підготовлену в інженерному відношенні оборону противника, а також при оволодінні крупними населеними пунктами, коли не було можливості оволодіти визначеними об'єктами з ходу, частинами та підрозділами на той час ВДВ Збройних Сил України планувались та проводились штурмові дії, що здійснювались переважно стрімким кидком вперед, з використанням прийомів ближнього бою, при тісній взаємодії і підтримці артилерійських, танкових та механізованих підрозділів. Не затримуючись на окремих осередках опору противника підрозділи рішуче просувались

вперед від одного раніше наміченого об’єкту до іншого, закріплювались на визначених рубежах з подальшим проведенням зачистки об’єкту.

З початком широкомасштабного вторгнення набуло актуальності питання тактики штурмових дій, зокрема штурм та зачистка фортифікаційних споруд опорного пункту.

Аналіз контрнаступальної операції влітку 2023 року показав, що висока щільність мінно-вибухових загороджень встановлених перед переднім краєм противника у поєднанні із системою вогню, основу якої складали протитанкові вогневі засоби, вимагали пошуку нових способів виконання завдань підрозділами Десантно-штурмових військ у наступальному бою. Бій за оволодіння посадкою, або її частиною все частіше нагадував найбільш складний варіант наступального бою – штурм населеного пункту, що потребує відповідної побудови бойового порядку підрозділу та особливо ретельної координації зусиль штурмових груп по оволодінню об’єктом атаки.

Застосування штурмових груп у пішому порядку призвело до нейтралізації ефекту застосування протитанкових мін противника та його протитанкових вогневих засобів. У свою чергу пошук способів точного гарантованого ураження важливих цілей противника, особливо в умовах недостатньої кількості артилерії, призвів до швидкого зростання ролі дронів зі скидами та FPV [10].

Результати вивчення досвіду потребують узагальнення відповідних методик підготовки штурмових підрозділів, яка в цілому включає: планування дій (комплекс заходів щодо визначення послідовності, термінів, способів дій та необхідного складу сил і засобів для виконання поставлених завдань), підготовку підрозділів (укомплектованість, навченість, забезпечення, екіпірування, знання об’єкту, мотивація), підготовку вихідного району, позицій (зайняття вихідного положення, маскування, інженерне обладнання), практичну роботу командирів у підпорядкованих підрозділах (контроль готовності, перевірка екіпірування, знання особовим складом своїх завдань, надання допомоги командирам).

Планування. Штурмові дії плануються та проводяться з метою знищення (виведення з ладу) найбільш важливих об’єктів (позицій, районів) противника, населених пунктів, підготовлених до ведення позиційної оборони протягом короткого часу. Їх планування починається з отриманням бойового наказу, або попереднього розпорядження і включає всі етапи процесу прийняття військового рішення (далі – ППВР) з урахуванням особливостей, які характеризують деталізацію виконання завдання штурмовим загоном (групою) [3].

На першому етапі під час аналізу бойового завдання командир штурмового загону додатково оцінює: найважливіші об’єкти, які забезпечують стійкість оборони противника і якими необхідно оволодіти в першу чергу; склад і завдання елементів бойового порядку загону (групи); способи ураження противника з урахуванням особливостей побудови будівель та інших об’єктів. Перший етап передбачає попередній вибір сил та засобів штурмових груп, їх розподіл на підгрупи з урахуванням завдань, що будуть виконуватись, розрахунок часу на висування, зайняття ними вихідних рубежів, способи та час пророоблення проходів в інженерних загородженнях, прикриття та підтримку штурмуючих, а в подальшому і їх заміну.

На другому етапі під час оцінювання обстановки додатково вивчаються: рельєф місцевості та основні його характеристики (величини, конфігурація, планування, щільність і поверховість забудови, дороги, паркани, наявність річок, каналів, також ярів, які можуть приховати підхід резервів противника; особливості укріплених позицій в опорних пунктах, будівлях (спорудах) а саме: комплекси будівель, тип будівель, наявність підземних споруд і комунікації, характер укріплень, місця влаштованих загороджень і їх типи, наявність траншей, ділянки кругового руху, природні перешкоди чи мости, а також комунікації для зв’язку зі своїми підрозділами; розташування вогневих засобів противника, їх вогневі сектори і мертві простори, можливість ведення вогню з сусідніх опорних пунктів, будівель; можливість скритого підходу до вигідних рубежів і раптового переходу в атаку, просочування дрібних груп у тил і фланги об’єктів штурму (атаки); проміжки між опорними

пунктами противника; обмежені зони застосування ПТКР противником; рівень підготовки особового складу противника; розпорядок життєдіяльності противника.

Важливість процесу аналізу та оцінки достатньо чітко описує вислів про те, що кожна хвилина, витрачена на планування, економить іноді години на виконання. Підготовка штурмових дій, це виклик не тільки командиру, що їх планує у верхній ланці управління, а і командиру та особовому складу нижчої ланки, що будуть безпосередніми виконавцями на полі бою. Враховуючи те, що штурмувати, проводити зачистку та певний час утримувати захоплені рубежі, райони, об'єкти буде саме піхота переважно зі стрілецькою зброєю, гранатометами та збільшеним запасом осколкових та термобаричних ручних гранат, старший командир повинен спланувати та продумати якісну підтримку штурмовим групам, всебічно забезпечити всім необхідним для досягнення поставленої мети.

Висновки з оцінювання обстановки безпосередньо впливають на варіанти проведення штурмових дій, що формуються на третьому етапі у замислі командира: напрямок зосередження основних зусиль, рубежі (об'єкти), від захоплення яких залежить успіх проведення штурмових дій; спосіб ведення штурму (атаки) з визначенням порядку його вогневого ураження; маршрути висування і рубежі розгортання (в залежності від умов проведення штурму (атаки); спосіб оточення противника (вид маневру і порядок здійснення оточення) з вказівкою порядку його вогневого ураження; бойовий порядок (розподіл сил і засобів по завданнях) заходи щодо введення противника в оману.

На четвертому етапі під керівництвом командира загону здійснюється аналіз розроблених варіантів штурмових дій, а їх порівняння здійснюється на п'ятому етапі і полягає у визначенні ефективності розроблених варіантів дій незалежно один від одного, щодо визначених критеріїв оцінювання. Під час порівняння визначаються сильні і слабкі сторони, що дозволяє обрати та рекомендувати командиру найоптимальніший варіант виконання завдання, який передбачає вплив на слабкі сторони противника та одночасне посилення своїх можливостей. Здійснюється співставлення та вибір варіантів побудови бойового порядку, послідовність вогневого ураження та його очікувані результати, оскільки маневр може бути добре спланований, але погано виконаний внаслідок неврахування відомих та прихованих чинників. До того ж потрібно брати до уваги, що не завжди вдається порівняти один бій з іншим, як і час, що є наявним на його підготовку, іноді є тиждень, а буває, що до початку дій лічені години. Також, важливими критеріями оцінки ефективності є: співвідношення бойових можливостей сторін, доступність та швидкість маневру, боєкомплект, ступінь вогневого ураження, безпека, час що відводиться на підготовку та інші.

Визначення математичного сподівання [8] відносної ефективності штурмових дій за результатами співставлення замислу та його практичної реалізації, яка залежить від протидії противника та ефективності управління командиром (впливу на ситуацію) в якості критерію бойової ефективності можна приймати математичне сподівання відносного збитку, що наноситься об'єкту штурмових дій.

Якщо спочатку не враховувати значення протидії противника і бойової готовності штурмового загону (групи), можна вважати що на умовну площу об'єкту випадковим образом наноситься інша площа – зона вогневого ураження штурмового загону (групи). Замислом штурмових дій вбачається вплив на ключові цілі об'єкту, що з нарощуванням зусиль призводить до зменшення опору об'єкту противника та в решті решт знищення. Але, внаслідок випадкових подій, що пов'язані із протидією противника або недостатнім рівнем управління командиром загону (групи), його несвоєчасним впливом на ситуацію, яка потребує покращення результатів, щодо ураження цілей противника, ступінь перекриття першої та другої площини зменшується.

Якщо розглянути сумарний одночасний вогневий вплив одного штурмового загону на об'єкт штурму, відхилення центру площі ураження від центру площі об'єкту підпорядковуються нормальному закону розподілу імовірностей випадкової величини.

Відносна площа перекриття області площі ураження та об'єкту, тобто відносні втрати противника у кількісному відношенні будуть дорівнювати:

$$M = \frac{L_x L_y}{\bar{O}_x \bar{O}_y} = M_x M_y \ ,$$

де M – відносні втрати противника;

$L_x L_y$ – довжина перекриття у напрямку осей x та y;

$\bar{O}_x \bar{O}_y$ – розміри об'єкту;

$M_x M_y$ – відносні розміри перекриття у напрямку осей x та y.

Математичне сподівання відносних втрат противника буде дорівнювати

$$M = M_x M_y.$$

Якщо розміри об'єкту завеликі у порівнянні з радіусом ураження конкретного вогневого засобу і розсіювання є круговим, то для приблизних розрахунків можливо визначити математичне сподівання відносних втрат, яке буде дорівнювати:

$$M = \left(\frac{R_{\text{зв}}}{R_{\text{о}}}\right)^2 \left[1 - e^{-\rho^2\left(\frac{R_O - R_{\text{зв}}}{E}\right)}\right]^2,$$

де M – математичне очікування відносних втрат противника;

$R_{\text{зв}}$ – радіус завдання втрат ШЗ;

$R_{\text{о}}$ – радіус об'єкту (радіус круга, порівняного із площиною цілі);

E – імовірне відхилення суми уражених засобів.

На шостому етапі здійснюється затвердження замислу на ведення штурмових дій старшим командиром, формулювання рішення на штурмові дії.

Під час організації взаємодії додатково узгоджуються: дії штурмових груп з групою вогневої підтримки і підрозділами, що діють попереду, під час зайняття вихідного положення (перегрупування або зміни) у разі проведення противником контрпідготовки або при переході його в наступ; дії штурмових груп з підрозділами ППО, інженерних військ під час висування із глибини до рубежу переходу в атаку, при завданні противником ударів авіацією, ВТЗ і БпЛА, дистанційному мінуванні на маршрутах висування і рубежах розгортання; дії штурмових груп з групою вогневої підтримки, групою розгородження і засобами, які виділені для стрільби прямою наводкою в період вогневої підготовки атаки, прорублення проходів у загородженнях перед переднім краєм оборони противника, оснащення танків катковими мінними тралами; дії штурмових груп під час пропуску танків через свої бойові порядки; дії груп захоплення з групою вогневої підтримки та підрозділом ППО при переході в атаку, подоланні загороджень і перешкод, спішуванні особового складу, атаці переднього краю оборони противника, захопленні його першої траншеї і знищенні противника в опорних пунктах першого ешелону; дії груп захоплення з групою вогневої підтримки та підрозділом ППО при закріплені на досягнутому рубежі та відбитті контратаки противника; дії груп захоплення і групи прикриття і закріплення (групи резерву) з групою вогневої підтримки та групою розгородження при введенні в бій групи прикриття і закріплення (групи резерву), нарощуванні зусиль для завершення розгрому противника та його об'єктів, а також подоланні загороджень противника, у тому числі встановлених засобами дистанційного мінування.

У ході роботи з організації управління [3, 4] додатково визначаються: завдання і порядок роботи ОКП (КСП, групи управління) під час підготовки та в ході ведення штурмових дій; місця і терміни розгортання КСП (групи управління) штурмових груп і доданих підрозділів при зайнятті вихідного положення для штурму (атаки), напрямок переміщення в ході штурму (атаки); порядок передачі команд (сигналів) управління та оповіщення, завдання щодо забезпечення зв'язку, режими роботи радіозасобів; способи і

терміни надання донесень і порядок обміну інформацією між взаємодіючими штурмовими групами, заходи із забезпечення стійкості і безперервності управління; порядок відновлення порушеного управління; єдині сигнали бойового управління, оповіщення та взаємодії, порядок позначення свого положення і способи взаємного розпізнавання .

Імовірнісну характеристику часу, який може буде витрачено на прийняття оптимального рішення за обстановкою, що скалась, під час застосування штурмового загону (групи), може бути досліджено як закон розподілення часу, що описується показниковою функцією

$$F'(t) = P[T < t] = 1 - e^{-\mu t},$$

де $F'(t)$ – імовірність завершення прийняття обґрунтованого рішення за час t;

μ – середнє число змін обстановки в одиницю часу;

$\frac{1}{\mu}$ – середній час реакції на одну бойову ситуацію.

Наприклад, завершення прийняття рішення протягом 4 хв. і більше є практично достовірною подією, імовірність події близька до одинці (рис. 1), але необхідно прийняти до уваги, можливість того, що процес прийняття рішення протягом 1 хв. не завершиться, оскільки згідно статистичних даних це може відбутись у одній третині випадків.

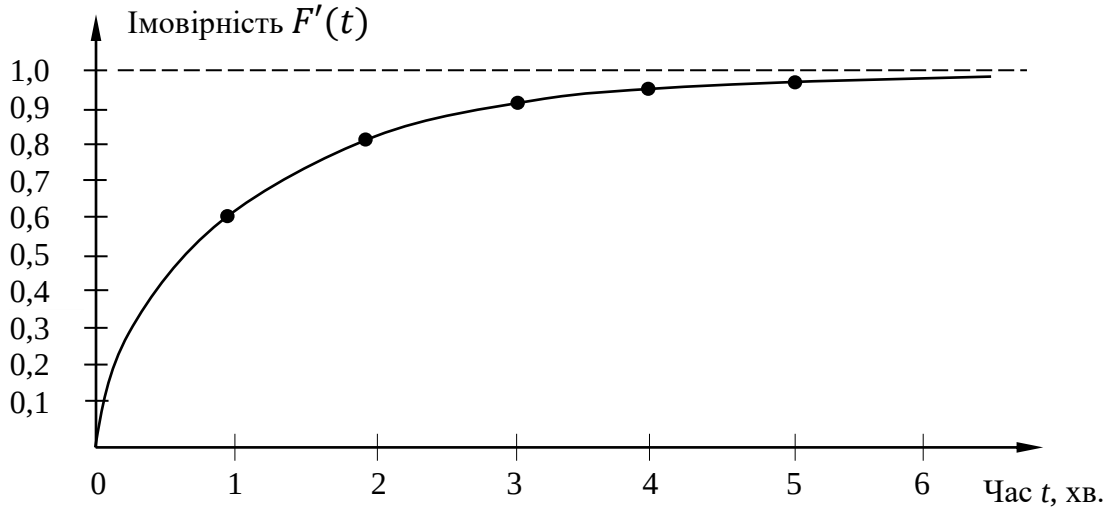

Рисунок 1. Закон розподілу часу на прийняття обґрунтованого рішення для вирішення ситуаційного завдання

Можливо припустити, що реальний процес вирішення ситуаційного завдання підпорядковується показниковому закону, якщо імовірність прийняття рішення від початку має достатньо велике значення, а затягування з його прийняттям на тривалий час є малоймовірним. Разом з тим, питання управління штурмовим загоном (групою), дії якого є надзвичайно динамічними, потребує подальшого вивчення.

Під час проведення рекогносцировки командир повинен додатково вказати (призначити) орієнтири та уточнити на місцевості: передній край оборони противника, підступи до нього, наявність і характер загороджень і перешкод, опорні пункти і місця розташування вогневих засобів противника, особливо протитанкових, можливі рубежі і напрямки проведення контратак та можливих ударів його бойових вертольотів, БпЛА, наявність відкритих флангів і проміжків, сильні і слабкі місця в обороні противника, а також можливий характер його дій; напрямок штурму (атаки), напрямок зосередження основних зусиль, ділянку прориву (у разі її призначення), рубіж переходу в атаку, бойові завдання елементам бойового порядку; вогневі позиції артилерії та вогневих засобів групи вогневої підтримки, які виділені для стрільби прямою наводкою, ділянки зосередженого і рубежі загороджувального вогню артилерії та цілі (об’єкти) противника, що підлягають вогневому ураженню; вогневі позиції засобів ППО, напрямки і сектори, на яких зосередити основні

зусилля при прикритті штурмових груп від ударів з повітря; місця пророоблення проходів у загородженнях і переходів через перешкоди, а також пропуску танків через бойові порядки підрозділів, які обороняються попереду; завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира в інтересах груп захоплення на напрямку штурму (атаки), а також завдання сусідів і розмежувальні лінії з ними; місця розгортання і напрямки переміщення підрозділів технічного, тилового і медичного забезпечення; місце розгортання і напрямок переміщення ОКП (КСП, групи управління); вихідні позиції для штурму (атаки) під час переходу у наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником; рубежі спішування і переходу в атаку при наступі з ходу з висуванням з глибини; маршрути висування підрозділів і рубежі розгортання.

На сьомому етапі віддається бойовий наказ, у якому командир під час постановки бойових завдань визначає завдання всім елементам бойового порядку.

Планування штурмових дій в кожній ланці управління матиме ряд своїх особливостей. Там, де штаб бригади розглядатиме смугу, напрямки та рубежі, залучення різнорідних сил і засобів для забезпечення штурмових дій, на рівні командира батальйону будуть розглядатись питання складу та комплектування штурмових груп, сили і засоби посилення, вирішення питань медичної евакуації, поповнення боєкомплекту.

На рівні командира роти (взводу) під час планування детально розглядаються питання розподілу особового складу по підгрупах, екіпірування, озброєння, взаємодія на етапах виконання завдання в середині штурмової групи, а також із силами та засобами, що виділяються старшим командиром.

Разом з тим, всі ланки, що залучаються для планування штурмових дій повинно поєднувати однакове розуміння умов, що створюються для досягнення успіху. Незважаючи на великий обсяг підготовчих заходів, успіху можна досягти за рахунок поєднання професійності командирів, навченості особового складу та забезпеченням необхідними засобами.

Підготовка підрозділів. Значна доля успіху штурму залежить від виконання заходів забезпечення бою. Склад та екіпірування штурмового загону набуває особливого значення і вимагає від командирів ретельного підходу до їх формування, фактично під кожен окремий бій. Таким чином, від командирів вимагається продумувати не тільки питання елементів бойового порядку, черговості їх застосування, а і врахування дрібних деталей, таких як спорядження окремого бійця [11].

Основними факторами, що впливають на склад та екіпірування штурмового загону (групи) були раніше і залишатимуться у майбутньому: сили та засоби противника, його кількісно-якісний склад, морально-психологічний стан, місце розташування, побудова бойового порядку; місцевість, її прохідність, захисні і маскувальні властивості, умови орієнтування, спостереження, ведення вогню та інженерного обладнання; наявність сусідів, резервів, колективних засобів вогневого ураження, особливо бойових машин (танків), протитанкових засобів та артилерії.

Враховуючи специфіку штурмових дій, де на перший план виходить прихованість, раптовість, швидкість маневру, набуває значення і особливий підхід у відборі особового складу. Під час формування штурмових груп звертається увага на навченість бійців, вміння ефективно застосовувати штатну зброю, кидати ручні осколкові гранати, застосовувати реактивні протитанкові гранати, а також на фізичну підготовку. Не нехтують питанням мотивації та готовності йти на ризик. Загалом – це військовослужбовці, які пройшли якісну підготовку у навчальних центрах та мають досвід ведення бойових дій. Такі підрозділи не обов’язково штатні, вони частіше сформовані за потребою, тому і чисельність особового складу залежить від конкретного завдання та умов обстановки.

З огляду вищеперерахованих вимог, можливо передбачити узагальнений склад штурмових загонів (груп), який в цілому можна розподілити на бойову складову та забезпечення [5]: підгрупа управління, підгрупа БпЛА, підгрупа FPV- дронів, підгрупа боротьби з БпЛА, підгрупа розгородження, підгрупа вогневої підтримки, 1-2 штурмові

підгрупи, підгрупа нарощування, резервна підгрупа, підгрупа забезпечення, евакуаційна підгрупа .

Слід виділити функції, що покладаються на підгрупи, визначити їх озброєння та екіпіровку від якого в подальшому залежить ефективність застосування в бою.

До складу підгрупи управління входять: командир батальйону (роти, взводу), який здійснює безпосереднє керівництво штурмовими діями, командир артилерійського підрозділу, що діє в інтересах штурмового загону (групи) та забезпечує своєчасну підтримку і вогневе ураження противника, старший оператор підгрупи БпЛА – відповідає за ведення розвідки об'єкту та ситуаційну обізнаність групи управління, старший евакуаційної групи – відповідає за питання медичної евакуації та координацію дій евакуаційних підгруп за напрямками, а також старший оператор від підгруп FPV-дронів з метою своєчасної координації для нанесення вогневого ураження по живій силі та техніці противника.

Найменшим підрозділом, який буде основною штурмової підгрупи є десантно-штурмове відділення чи його частина, що в середньому складає від чотирьох до десяти осіб.

Враховуючи особливості ведення бою, екіпірування штурмової підгрупи відрізняється від загальноприйнятого та включає: не менше восьми споряджених магазинів для автомата чи штурмової гвинтівки, готових до застосування, а також носимий боєкомплект – 450 набоїв на кожного стрільця, збільшена кількість ручних гранат (до 6 штук), дві з яких обов'язково термобаричні і дві димові, для викурювання противника із укриттів та нор, реактивні протитанкові гранати типу РПГ–18 (РПГ–22, РПГ–26), АТ-4, укомплектовані індивідуальні аптечки, питна вода, резервні АКБ для засобів зв'язку, РСП визначених кольорів для подачі сигналів взаємодії у випадку втрати зв'язку, за необхідності ПНБ.

Все вище перераховане рівномірно розміщується на елементах спорядження, розвантажувальних жилетах, у бойових рюкзаках.

Підгрупа прикриття має завдання щодо прикриття флангів штурмової групи та недопущення підходу резервів противника. Склад групи в середньому від 4-ох до 8-ми осіб. Екіпірування та боєкомплект групи аналогічний штурмовій, за винятком гранат, де основу складатимуть Ф-1.

Підгрупі закріплення у складі від 4-ох осіб до взводу, крім збільшеного боєкомплекту слід передбачити комплектування сухим пайком та запасами води з розрахунку в середньому на три доби.

Підгрупа розгородження призначена для прорублення проходів у МВЗ противника, в середньому складається з 2-3 військовослужбовців зі складу інженерно-саперного взводу. Враховуючи особливості завдання її боєкомплект в середньому складається з 4-х споряджених набоями магазинів та по дві ручні гранати типу РГД-5, укомплектованої сумки сапера та засоби для прорублення проходів типу ЗРП-2 "Тропа".

Евакуаційна підгрупа призначена для евакуації поранених з червоної до зеленої зони. Склад групи від 4-х до 8-ми осіб в залежності від завдання. Озброєння, як правило, 5,45 мм АК-74, по чотири споряджених магазини до нього, дві гранати РГД-5. Склад тактичної медичної сумки комплектується з розрахунку на 70% штурмової групи: інструменти для інтубування дихальних шляхів, звичайні засоби для обробки ран, ножиці, ізраїльський бандаж, інклюзивні пов'язки, турнікети, засоби від опіків, кровоспинні пов'язки, додатковий захист (рукавички, маски, та засоби захисту очей), тактичні м'які ноші.

Підгрупа забезпечення призначена для доставки боєприпасів, включає в середньому 2-4 військовослужбовця, озброєнні 5,45 мм АК-74 та по чотири споряджених магазини до нього і дві гранати РГД-5. Комплект бойового рюкзака в середньому – це по 0,5 боєкомплекту на кожен вид зброї.

Підгрупа БпЛА призначена для ведення розвідки, своєчасного корегування дій штурмової підгрупи, виявлення резервів противника на шляхах висування, засобів артилерійського ураження з метою ведення контрбатарейної боротьби та своєчасного інформування своїх артилерійських та протитанкових підрозділів для нанесення вогневого

ураження. Технічна складова групи БпЛА – до 5 квадрокоптерів, що одночасно працюють у повітрі.

Підсумком заходів підготовки підрозділів має бути їх тренування, як основних так і доданих, що проводяться в тилу своїх військ на ділянках місцевості чи об'єктах, які мають схожі нариси з районами або об'єктами де планується бій. Саме тренування, на якому відпрацьовуються питання взаємодії, синхронізації дій сил і засобів має бути завершальним етапом підготовки підрозділу. Особовому складу набагато краще доходить розуміння завдання через фізичне навантаження, рівень підготовленості визначає м'язова пам'ять. Потребу у інтенсивності тренування визначає командир загону (групи), але головне – це усвідомлення того, що тренування важливе.

Підготовка вихідного району (позицій). Підготовка вихідного району (позиції) для ведення штурму включає: обладнання вихідних позицій штурмових груп і доданих підрозділів (дообладнання позицій підрозділів, що діяли раніше і змінюються), вогневих позицій артилерії та засобів ураження, що виділені для стрільби прямою наводкою, вогневих (стартових) позицій засобів ППО, майданчиків запуску (посадки) БпЛА; підготовку місць розгортання ОКП (КСП, групи управління), районів розташування підрозділів технічного, тилового і медичного забезпечення; влаштування інженерних загороджень на напрямках можливих ударів противника; підготовку маршрутів висування та рубежів розгортання штурмових груп при висуванні з глибини; виконання заходів маскування і захисту від ВТЗ та ударних БпЛА.

Позиції повинні забезпечувати створення тактичної і вогневої переваги, мати більш вигідне положення по відношенню до противника. Якщо вогневі засоби, що призначені для вогневого ураження противника не бачать цілі, ефективність дій близька до нуля, це ставить під загрозу виконання завдання в цілому, тому при виборі позицій беруться до уваги умови спостереження, манеру вогнем, корегування. У переважній більшості випадків таких умов або немає, або вони мінімальні, тому командир думає про те, яким чином створити їх штучно. Це послідовність дій, що включає комбінацію вогневого впливу на противника у поєднанні з переміщенням бойових груп. Такі дії поступово приводять до переваги штурмової групи, завданням командира є підтримка цієї переваги, її вигідне використання, що забезпечує досягнення мети. Введення противника в оману, інженерне обладнання та маскування є складовими підготовки вихідного району (зайняття позицій).

Практична робота командирів у підпорядкованих підрозділах. Практична робота командирів передбачає перевірку виконання заходів підготовки до штурмових дій, укомплектованість особовим складом, озброєнням та військовою технікою, наявність боєкомплекту, знання особовим складом бойових завдань та порядку їх виконання, важливих складових управління, взаємодії та забезпечення.

Наявного часу ніколи не буває багато, тому командир виокремлює головне у підготовці, перевіряє результати його виконання, а під час практичної роботи у підпорядкованих підрозділах робить висновки, щодо досягнення необхідного рівня готовності підрозділу до виконання завдання, його імовірної ефективності.

Висновок (Conclusion)

Подальше удосконалення підготовки штурмових дій передбачає удосконалення методики планування кожного штурму фактично, як окремої операції, із поєднанням таких штурмів в одне ціле у вигляді сукупності штурмових дій, що проводяться за єдиним замислом і планом у визначеному операційному районі і може призвести до прогнозованого переростання тактичного успіху у оперативний.

Командир не вправі вимагати високих результатів від підлеглих, не доклавши зусиль до якісної підготовки підрозділу, постановки завдання та забезпечення його виконання. Часто відсутність часу, вмінь та навичок, складність обстановки, не розуміння структури замислу, а саме – як, що і в якому порядку виконати, а також неповнота інформації від старшого командира (штабу), призводить до невиправданих втрат.

З початком планування штурмових дій від командира вимагається докласти максимальних зусиль в узгодженні вогню та маневру всіх наявних сил і засобів, нейтралізувати вогневі засоби противника, які будуть впливати на виконання завдання. Просторове уявлення майбутнього поля бою потребує врахувати навіть, на перший погляд, не значні фактори, передбачати результат спостерігаючи його під різними кутами, виявляючи при цьому не лише сильні, а й обов'язково слабкі сторони свого замислу на бій, щоб своєчасно вплинути і покращити ситуацію на етапі формулювання рішення та під час його реалізації.

Під час планування важливо, щоб у командира був необхідний час, який він повинен використати на оцінювання обстановки, вибір найбільш доцільного варіанту, його критичний аналіз (порівняння варіантів), проведення рекогносцирування разом з ключовими виконавцями, розуміння безпосередніми виконавцями загального замислу, тонкощів його виконання, є дуже важливим. Обов'язково потрібно мати запасний варіант, в тому числі передбачається варіант відмови від обраного варіанту дій або в цілому від виконання завдання.

Таким чином, питання ведення штурмових дій підрозділами ДШВ ЗС України є на сьогодні актуальним, потребує подальшого вивчення та удосконалення, як на етапі планування, так і практичного виконання.

Рекомендації (Recommendations)

Пошук ефективних шляхів вирішення завдань штурмовими загонами (групами) вимагає дослідження функції, яка описує хід та результат виконання завдання, тобто досягнення максимального значення при мінімальних вихідних даних підготовки.

Значенням ступеня реалізації найближчого завдання штурмовим загоном (групою) може бути результат виходу на визначений рубіж, подальше завдання – перехід до оборони та його утримання. Таким чином, одним з критеріїв оцінки результатів бою буде глибина переміщення штурмового загону (групи) за визначений час із середньою швидкістю, що закладені у замислі командира, і залежать від умов дотримання сталого забезпечення рівня функціонування підрозділу, тобто недопущення високого рівня втрат. Також, на ефективність виконання завдань штурмовим загоном буде впливати дієвість циклу управління, спроможність своєчасно впливати на ситуацію, вирішувати ситуаційні завдання.

Очевидною характеристикою управління, яка підлягає подальшому вивченню, описанню і деталізації є його гнучкість, те, що з'єднує у єдине ціле централізацію і децентралізацію управління. Пошук ефективного способу поєднання цих двох складових на практиці, комплексне їх застосування дадуть свій результат.

Централізація – це відслідковування старшим командиром штурмових дій від їх початку до завершення в готовності вплинути на ситуацію: оцінка стану груп та їх готовності, застосування додаткових засобів впливу на противника, сил та засобів, що підтримують, резерву, зміна напрямку висування тощо. Загальна картина і обстановка, те, чого можуть не бачити молодші командири, вимагає від командира загону (групи) попередження про небезпеку, вибір найкращого у даних умовах способу дій: просуватись, зупинитись та розосередитись, зайняти укриття, перейти до оборони на рубежі, вибір способу впливу на противника, тобто комплексні контрзаходи на випередження противника.

Децентралізація – це управління та ініціатива молодших командирів (командирів підгруп). Це важливо, тому що вони безпосередні виконавці, їм на місці видніше, саме вони використовують в бою індивідуальну тактику, застосовують бойові групи згідно загального замислу або за ситуацією, яка склалась миттєво. Старший командир може не мати можливості одночасного огляду всіх ділянок поля бою: стан підрозділу, витрата боєкомплекту, окремі епізоди бою з їх особливостями та інше.

Під час підготовки штурмових дій склад та комплектування штурмових загонів (груп) може змінюватись в залежності від масштабу дій та умов обстановки, але командиру слід пам'ятати, що застосування даних підрозділів обмежено у часі. Потрібно враховувати

інтенсивність протидії противника, можливі дії його резервів, тривалість роботи засобів повітряної розвідки, витрату боєкомплекту засобів вогневого ураження. Ефективність застосування штурмових підрозділів буде визначатись питанням їх всебічного забезпечення, комплектування у відповідності до умов обстановки та завдань, а також навченості особового складу та командирів, що здійснюють управління діями.

Прийоми і способи ведення штурмових дій потребують подальшого вивчення і впровадження у практику підготовки підрозділів.

Використані джерела (References)

1. BP 3 - 03.58 *The Combat Statute of the Airborne Assault Forces of the Armed Forces of Ukraine*. Part IV (platoon, squad). (2023, 23 Nov.).
2. BP 3 - 03.57 *The Combat Statute of the Airborne Assault Forces of the Armed Forces of Ukraine*. Part III (company, company tactical group). (2023, 23 Nov.).
3. BP 3 - 03.56 *The Combat Statute of the Airborne Assault Forces of the Armed Forces of Ukraine*. Part II (battalion, battalion tactical group). (2023, 23 Nov.).
4. DShVP 5-03 (151).17 Methodological manual Military decision-making process (brigade). KDSP. (2022, Dec.).
5. *Preparation of assault groups (squad, platoon) for assault operations*. (2023). Methodological materials. Center for Operational Standards and Methods of Training of the Armed Forces of Ukraine in cooperation with the Main Department of Doctrine and Training of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine. (2023, Sept.).
6. *Fire Support. U.S. Army Field Manual (FM) 3.09*. (2023).
7. Collection of materials No. 1 of scientific and practical conferences on generalization and study of combat experience gained by the Armed Forces of Ukraine during the anti-terrorist operation in Donetsk and Luhansk regions (training and application). (2015).
8. Shvets, V. T. *Probability theory and mathematical statistics*. (2018).
9. VP 7 - (01, 02, 04) 11.01 *Methodological recommendations for the work of a tactical staff officer.* The CBRD of the Armed Forces of Ukraine in cooperation with the NASS, 12019.
10. *Handbook. Catalog of the main models of weapons and military equipment used by the opposing sides during the repulsion of the large-scale invasion of Ukraine by Russia* (24.02.2022–30.06.2023). Center for Military History Research of the Armed Forces of Ukraine.
11. *Materials of reports of the commanders of the brigades (regiments) of the Air Assault Forces during the scientific and practical conference on the conduct of assault operations.* (2024, Febr.).